

In september 2016 verscheen in NRC-Handelsblad een bericht dat Sander Bax, hoofddocent aan de Universiteit van Tilburg, een biografie zou gaan schrijven over Bernlef. Bernlef, pseudoniem van Henk Marsman, was een klasgenoot van mij op de lagere school en ik bood de a.s. biograaf aan mijn herinneringen over deze tijd met hem te delen.

Het buurtje van Bernlef

Herinneringen aan Henk Marsman
van Wouter Otten

Amsterdam voorjaar 2017

KERSTBUURTBORREL

Met hapjes, Kerstmarktje en grabbelton

Donderdag 20 december 2018

van 17:30 tot 20:00 uur

Vooraf: duurzame
buurtwandeling,
verzamelen om 15:30

Buurtkamer Corantijn
Corantijnstraat 25
1058 DB Amsterdam

er niets meer van herinneren. Mijn vader tikte de krant op stencil en draaide die op kantoor af. En Henk schreef de stukken. Wat? Ik weet het ook niet meer. Van die schoolkrant is niets bewaard. Veel later, in mijn HBS-tijd, gebruikte ik overgebleven exemplaren om knipsels op te plakken. Later heb ik dat mapje weggegooid, weg ook de schoolkrant.

Na de Hoofdwegschool hebben wij alle contact verloren. In mijn vroege studentenjaren, vanaf 1954, kwam ik Henk nog wel eens tegen bij het Filmmuseum. Het bleef bij een vriendelijke groet en een enkel kort praatje, maar tot nadere contacten leidde dit niet.

Veel later, in de negentiger jaren, werkte ik voor een wetenschappelijke uitgeverij en daarvoor was ik een paar keer op de Buchmesse in Frankfurt. Er was toen een jaar waarop speciale aandacht geschonken werd aan het Nederlandse boek. Henk was speciale gast op de stand van Querido en daar trof ik hem. We spraken even over Meester Leo Waas en het trof mij hoeveel meer hij over hem wist. Was zijn schrijversblik op mensen toen, wij waren 10 jaar, al ontwikkeld? Ook de schoolkrant kwam ter sprake. Net zoals ik herinnerde hij zich die nog levendig, maar, jammer genoeg, ook Henk had er geen exemplaar meer van. Ik heb me later getroost met de gedachte dat Bernlef, de wereldberoemde schrijver, mij toch erkend had als zijn eerste uitgever.

De woonplaats van Henk.

Henk woonde op de Postjeskade 189-1, ik in de Curaçaostraat 39-1. Onze school, de Hoofdwegschool, was in de Corantijnstraat. De school heet nu de Corantijschool maar in onze tijd waren er in het gebouw twee scholen gevestigd: links de Corantijschool en rechts de Hoofdwegschool.

De Postjeskade was in de jaren 1930-40 het einde van de stad. Westelijk daarvan lagen de tuintjes, tuinbouwgronden. De producten voerden de tuinders met schuitjes af naar de toenmalige markthallen. Die tuinbouwgebieden lagen in de Sloterpolder, het waterpeil daar was een meter of twee lager dan het stadspeil in de Kostverlorenvaart. Ook de Admiralengracht en Postjeswetering lagen toen op polderpeil. Waar ze nu

uitmonden in de Kostverlorenvaart liep toen de Baarsjesweg door (oostelijk van de ambachtsschool) en er lag een overhaal waarmee de schuitjes van het polderpeil omhoog werden gehesen over de Baarsjesweg heen naar het peil van de Kostverlorenvaart.

Oorlogsherinneringen.

In mijn oorlogsherinneringen speelt Henk geen rol. Dat kan ook moeilijk want mijn vader was zijdelings betrokken bij illegaal werk en vanaf zomer 1944 was bij ons Marianne ondergedoken, een "joods" (volgens de neurenberger rassenwetten dan, ze was evangelisch-luthers gedoopt) meisje ondergedoken. Dat betekende altijd voorzichtig, zwijgen, geen vreemde mensen in huis halen. Verder zat Henk zo ongeveer het laatste jaar van de oorlog in St Pancras.

De klassen op de Hoofdwegschool.

1e klas	43-44	Juffrouw ???
2e klas	44-45	Juffrouw ???
3e klas	45-46	Juffrouw van Leeuwen
4e klas	46-47	Meester Waas
5e klas	47-48	Meester Waas
6e klas	48-49	Meester Waas

Juffrouw van Leeuwen.

Een vroege publicatie van Bernlef was het gedicht "Juffrouw van Leeuwen" in De Groene Amsterdammer van 26 december 1964, met daarin de regel "waarom denk ik aan Juffrouw van Leeuwen".

Juffrouw van Leeuwen was onze juffrouw op de Hoofdwegschool in de derde klasse (1946 - 1947). Wij zaten dat jaar in het enige lokaal met een groot balkon. Het lag op de tweede verdieping boven de gymnastiekzaal.

Een schoolfoto van deze klas met Juffrouw van Leeuwen berust in het archief van Sander Bax (Universiteit Tilburg).

Het buurtje van Bernlef in zijn boeken.

Uit "Stukjes en beetjes" (1965) (later: Achterhoedegevecht).

- pag 17 Surinameplein. "Michiel" vertelt hierover: "Vlakbij de straat waarin hij woonde was een onbebouwd terrein waar zij een kamp hadden". Dat klopt helemaal. Het Suriname plein, het "Surizand" zoals wij het noemden, was toen een opslagterrein voor het Duitse leger. Er waren halfhoge dijkjes die overdekt waren met camouflagenetten. Na de oorlog, al het materiaal was weg, konden wij er heerlijk spelen (2 foto's in archief van S.B.). Schuin over het plein liep er toen een klinkerweg direct van de toenmalige rotonde naar de Haarlemmermeerstraat. Er was ook "het smalle weggetje" precies in het verlengde van de Haarlemmermeerstraat naar de bebouwing van de Postjeskade.
- pag 25 Hier noemt Michiel zijn leeftijd: 12 jaar. Ik kan dat niet plaatsen. De tocht naar St Pancras met de paard en wagen moet in de oorlog zijn geweest, eind 1944 of begin 1945. Henk was toen geen 12 jaar.

Uit "Vallende ster" (1989).

- pag 26 "Bij de kruidenier. Een winkel van de Gruyter helemaal betegeld en geurend naar gemalen koffie." Dit is de hoek Curaçaostraat/Surinameplein, de betegeling is nu weg.
- broertje Peter. Kan ik mij niets van herinneren.
- "Pappa is hem aan het zoeken... op de weilanden, de zandlandjes en de sloten", dat was dus het buurtje.
- pag 34 ".... het toneelstuk van de zesdeklassers." Op het einde van de zesde klas voerden wij wel een toneelstuk op: De Kikvorsprins. Van Vdertje Tijd kan ik me niets herinneren.
- pag 55 "....de fietsenstalling aan het plein...". Op het Antillenplein was een fietsenstalling. Je ging door een poortje naar het binnenterrein en daar stond een soort groot tuinhuis: de fietsenstalling.
- pag 56 "Op het grote plein ligt het kampement van de Duitsers...." Dit is weer het Surinameplein.
- pag 62 Over een weiland en een sloot met stekeltjes. In de slootjes visten we naar kikkerdril en stekelbaarsjes. Zwart op wit kocht je bij een kleine Jantje van Alles in de Corantijnstraat.

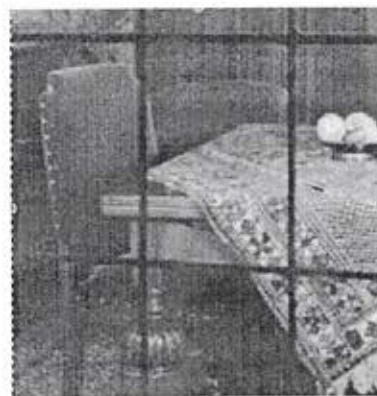
"De onzichtbare jongen" (2005)

De verteller is Wouter van Bakel dat is H.M., het verhaal gaat over Max Veldman en zijn vader Leo, dat ben ik, W.O. en mijn vader die bij Blooker werkte.

- pag 8, pag 13. Over Max. Bernlef neemt hier grote vrijheden, ik (W.O.) en mijn vader hebben hier model gestaan, maar Bernlef heeft veel fantasie.

- pag 8 Max en Wouter werden vrienden toen ze dertien waren, voor W.O. was Henk M. toen al twee jaar uit zicht. (pag 13) "Max betrad op 17 augustus 1946 de 6e klas van de Hoofdwegschool" op die datum waren W.O. en H.M. 9 resp. 10 jaar, net in de 5e klas bij Meester Waas.

- pag 16. We maken kennis met de voordeur van Max (W.O. Curaçaostraat 39) en met het woonadres van Wouter (H.M. Postjeskade 189).
- pag 18. Max's vader werkt bij Blooker, ze kijken uit op de Arubastraat. Hier wordt de woning van W.O. beschreven (foto in het dossier S.B.).

Bevrijding 1945 Arubastraat
links: onze kleuterschool

- pag 19. Wouter vindt een geweer in de verlaten kleuterschool (zie ook het verhaal van Jessica Voet in Ons Amsterdam).
- pag 19. "In de kamer een tafel met een perzisch kleed erop". Een nauwkeurige beschrijving van onze (gezin W.O.) huiskamer (zie de foto.).
- pag 20. "De balkons van de huizen in de van Walbeeckstraat" (foto S.B.).
- pag 23. Weer het Surinameplein

met de Gruyter en het duitse kamp.

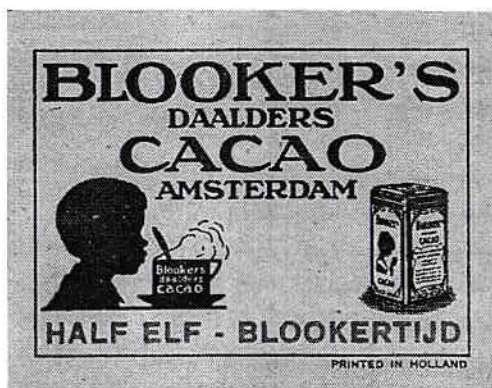
- pag 27. Jopie de Boer woonde in de Nickeriestraat, De groenteman in de Paramaribostraat tegenover de Arubastraat was Schouten, zijn zoon Kees zat bij ons in de klas.

N.B. Deze zaak werd in 1935 gesticht door Koos Schouten, de vader van Kees. In 1985 gaf Kees een boekje uit: "Schouten, geschiedenis van een buurtwinkel" verzorgd door Simon van Blokland.

- pag 38 Fietsenstalling op Antillenplein, ook pag 55 van "Vallende ster".

- pag 44 e.v. Over Blooker.

De tocht naar Blooker over de bevroren Amstel zegt mij niets. Ook de figuur van Leo Veldman is mij vreemd. Maar de hele beschrijving van de tocht en de fabriek is vrij precies: het gebouw met het torentje en de loopbrug naar de fabriek. Maar het uitzicht vanuit Leo's kamer klopt niet. Aan de overkant van de (nu gedempte) Weespertrekvaart lagen de

ong. 1930 Blookerboekje

loodsen van Blooker en het Blookerhuisje. Zuidoostelijk van het Blookerterrein lag de essencefabriek van Masmeier(?), Bernlef noemt dat Puralimento. Verder was in 1948 het hoofdkantoor van Blooker nog gevestigd aan het Achteroosteinde en in de fabriek was zeker geen paternosterlift. Blooker werd gekocht door Bensdorp en in de zomer van 1966 als producent geheel verdwenen, mijn vader ging met vervroegd pensioen. De Weespertrekvaart werd daar gedempt en er verzezen kantoortorens etc. Het Blookerhuisje werd afgebroken en op een iets andere plaats herbouwd.

Voor mij (W.O.) blijft het een raadsel hoe Henk M. aan zulke krachtige herinneringen aan Blooker komt, niet van mij of mijn vader. Bij Blooker werkte wel een mijnheer Veltema, wellicht is er nog een andere mogelijkheid.

- pag 58. Repeteren voor toneelstuk. Op het einde van de zesde klas voerden wij wel een toneelstuk op: De Kikvorsprins. Van Vadertje Tijd kan ik me niets herinneren. Zie "Vallende ster" pag 34.

- pag 104 "achter de kassen lag de Slaperdijk". Dit slaat op de ringdijk voor het spoor. In de jaren 30 aangelegd als werkverschaffingsproject en pas in gebruik gekomen bij de aanleg van de spoorlijn naar Schiphol. Vanuit Henk's woning keek je uit op het huidige station Lelylaan.

Uit "Onbewaakt Ogenblik" (2012).

- pag 38 Surinameplein: de winkel van de Gruyter, nu groothandel in auto-onderdelen.

- pag 60 Henk en ik hebben samen een schoolkrant uitgegeven, die datum 8 november 1947 kan heel goed kloppen, maar die titel "De Franse Lelie"? Ben ik dan het vriendje Tim? Tim komt ook op andere plaatsen (pag 65) voor als liefhebber van sport en voetbal. Maar dat was ik absoluut niet.

- pag 61: De kermis kan best op het Surinameplein geweest zijn. Die steile wand rijders kan ik me ook goed herinneren.

- pag 64 Een schoolrapport van W.O. zit in het dossier van S.B.

- pag 65 Foto van het schoolelftal in het dossier. Jopie de Boer in het midden, daarnaast Henk. Jopie wordt op pag 74 genoemd als "de legendarische keeper".

- pag 77 Haarlemmermeerstraat: woonplaats van Fanny Blankers-Koen.

Bernlef in "Ons Amsterdam".

In latere jaren is in het tijdschrift "Ons Amsterdam" een paar keer aandacht besteed aan Bernlef. Een artikel van Jessica Voeten is hieronder gereproduceerd.

©WouterOttten03-05-2017

De vaste route van Bernlef

Thema De vaste route van.... (rubriek). Maart 2008 p. 112 -113.

Een paard op de trap

Hij woonde op de Postjeskade, stoeide op het Surinameplein en ging op de hoek van de Hoofdweg naar school. Bernlefs kinderjaren speelden zich af op krap twee vierkante kilometer aan de westrand van de stad in een wijk waar je nooit uithoefde, omdat alles er was.

Na school vechten op het Surinameplein tegen de jongens van de katholieke lagere school. Het ging er hard aan toe, met stokken en riemen. Waarom? Omdat ze katholiek waren. Er was geen enkele andere reden. We zijn over de Schinkel de polder ingegaan. "Hier was het eindpunt van lijn 17 met een grijs tramhuisje. Erachter begon de open vlakte. De Duitsers hebben hier omstreeks 1943 een kazerne opgetrokken. Op de nondescripte landjes exerceerden ze. Daar keken we naar. We deden ook wel boodschappen voor de soldaten. Sigaretten kopen en dan kregen we wat geld. Onze ouders mochten het niet weten."

Bernlef, Hendrik Jan Marsman, vernoemd naar zijn opa van vaderszijde, was anderhalf toen zijn ouders zomer 1938 naar Amsterdam verhuisden. Lage huren in een strakke, moderne buurt, geschikt voor ambtenarengelinnen; zijn vader werkte als technisch opzichter bij Publieke Werken. We lopen voorbij de vechtlek tot de hoekwinkel voor autoaccessoires. Henk wierp op weg naar huis een blik op de Oost-Indische tegeltableaus bij De Gruyter, voor hij de Curaçaostraat inliep. Op nummer 22 woonde de pianolerares. "Een hele mooie meid. Ze kwam voor de eerste les bij ons thuis. Ik moest iets spelen en toen begon ze heel erg te huilen. Het bleek niets met mij te maken te hebben. Ze was net gescheiden."

Haaks op het huis van de droevige pianiste begint de Antillenstraat, met het rechthoekige plein waar Henk na het eten voetbalde. "Ik was geen vechter en ook geen voetballer. Ik kon hard rennen, maar zonder richting of balgevoel." Kijkend naar de winkels van nu herleeft de toenmalige middenstand: de coöperatie op nummer 2, waar hij voor zijn moeder het boekje met boodschappen moest afgeven, de ijzerwarenaak op 22, de sigarenman die na de bevrijding uit zijn huis op 43 werd gehaald:

"Die was fout geweest, de stumper."

Met één been buiten

Bernlef stopt bij nummer 209. "We woonden echt aan de rand van de stad, je stond met één been buiten. Op een dag draafde een paard het weiland af en rende deze hoge stenen trap op. De boerenknecht was eindeloos bezig om het naar beneden te praten." Spannende voorvallen, zoals de keer dat de vrouw van Wim Poppink, zanger en saxofonist bij de Ramblers, het echtelijk bed uit het raam duwde. We zijn aangeland op de Postjeskade. De ringweg ruist als de zee achter de duinen. Het Rembrandtpark aan de overkant bestond nog niet: weilanden met kassen in de verte. "De meeste tuinders spraken Duits, ze waren tijdens de depressie gekomen. Later trokken ze naar het Westland."

Nu woont op Postjeskade 189 één hoog Türkmén Türkmén. 'Pas op voor de hond', waarschuwt de beletage. "Daar zat een deurwaarder met maagklachten, die altijd boos werd als mijn vader de boiler aanzette. Hij dacht dat-ie het met opzet deed. Boven woonden de Van Ingens, een katholieke familie uit Brabant. Toen ik longontsteking had, bracht mevrouw Van Ingen mij boekjes. Prachtig vond ik de heiligenverhalen met zoete plaatjes. Aan tafel zei ik dat ik katholiek wilde worden. De boot was aan. Mijn vader maakte altijd hetzelfde gebaar: hand aan de elleboog. Met katholieke jongens ging je niet om. Met kinderen van NSB'ers ook niet. Bij Bangma was een tof jongetje waar ik mee speelde, tot mijn ouders het verboden.

Op 179 woonde de latere sportcommentator Barend Barendse, die als Bob Nelson bij het populaire radioprogramma *De Bonte Dinsdagavond-trein* "flauwe bakken vertelde. 's Woensdags belden we aan en riepen naar boven: 'Meneer Nelson! We hebben een mooie mop voor u!' Barendse, altijd verlegen om een mop, kwam op de trap staan. Dan herhaalden we zijn mop van de dag tevoren en dan werd hij razend."

Lepels voor voedsel

Op weg naar school zag hij aan de overkant het paard van de schillenboer staan en de koeien, die zijn broertje Piet tot schrik van zijn moeder een keer opjoeg. Tijdens de bezetting trok Henk met opa Van Ingen het

land in: "Zilveren lepels ruilen tegen voedsel. Er lagen platbodems vol groene kolen. Tot januari 1945 was er nog behoorlijk wat te vinden." Na zijn longontsteking werd hij ondergebracht in zijn geboortedorp Sint Pancras bij de min van zijn moeder, die met haar man een melkzaakje dreef, tot de Duitsers de fabriek ontmantelden. Hij was net 8 en voelde zich in de steek gelaten. De terugweg, direct na de bevrijding, was een eenzame tocht op een boerenkar naar de paardenstallen op de Overtoom.

Appels jatten

We zijn op weg naar zijn vertrouwde school. Over de kale Postjeskade, waar de bomen tot brandhout waren verzaagd, rechtsaf de Corantijnstraat in. Het café op de hoek bij de Curaçaostraat was een groenteboer "waar ik appels jatte". Het volgende blok bestaat nog steeds uit schoolgebouwen, het meest rechtse was de Hoofdwegschool. De ramen lijken anders. Van de doorgang naar de Hoofdweg is in de jaren zestig een speelplaats gemaakt. "Rechts zat het legendarische snoepwinkeltje en op de hoek de kantoorboekhandel waar we mijn schriften kochten. Het is nog dezelfde grijze buurt, toch was het een prima plek om je jeugd door te brengen."

We lopen naar de Arubastraat, naar kinderopvang De Sneeuwbes. Enige jaren geleden woonde Bernlefs dochter in de Curaçaostraat. Zodoende bracht hij op een ochtend zijn kleindochter naar zijn oude kleuterschool. Terwijl hij met Janna, vernoemd naar zijn moeder, het lokaaltje betrad, kreeg hij een onaangename gewaarwording: "Matjesvlechten. Het lukte me niet en ik kreeg op mijn kop van de juf. Links vlechten mocht niet en rechts knippen kon ik niet. Herinneringen aan vroeger zijn onbetrouwbaar in de hersens van nu," zegt Bernlef, maar het onrecht is hem bijgebleven, net als een andere gebeurtenis verbonden aan het gebouw. Kort na de bevrijding ging hij er met zijn vriendjes heen. "We vonden spullen die de Duitsers hadden achtergelaten." Hij ziet zichzelf over straat gaan, slepend met een geweer als buit. Een man op een fiets kwam hem tegemoet en pakte het geweer van hem af."

(Tekst: Jessica Voeten Maart 2008)

Opmerkingen bij de illustraties

Bij nr 4, de schoolfoto, staan de namen genoemd van Hans van Dijk en Wouter Otten. in het midden meester Leo Waas. nr 5, de schoolfoto van

Het oeuvre van Bernlef

overgenomen uit Onbewaakt ogenblik.

Prijzen: Constantijn Huygensprijs 1984
P.C. Hooftprijs 1994

Stukjes en beetjes (roman, 1965)

Later: Achterhoedegevecht

Paspoort in duplo (1966)

Sneeuw (roman 1973)

Het komplot (1974)

Meeuwen (roman, 1975)

De man in het midden (roman, 1976)

Onder ijsbergen (roman, 1981)

Hersenschimmen (roman, 1984) Diepzeeprijs 1989

Publiek geheim (roman, 1987) AKO Literatuurprijs 1987

Vallende ster (novelle, 1989)

Ontroeringen (essays, 1981)

De witte stad (roman, 1992)

Niemand wint (gedichten, 1992)

Eclips (roman, 1993)

Schiet niet op de pianist. Over jazz (essays, 1993)

Vreemde wil (gedichten, 1994)

Alfabet op de rug gezien. Poëzievertalingen (1995)

Cellojaren (verhalen, 1995)

Achter de rug. Gedichten 1960-1990 (1997)

Verloren zoon (1997)

De losse pols (essays, 1998)

Aambeeld (gedichten, 1998)

Meneer Toto - tolk (proza, 1999)

Haalt de jazz de eenentwintigste eeuw? (essays, 1999)

Boy (roman, 2000)

Bernlefs beste volgens Bernlef (2000)

Bagatellen voor een landschap (gedichten, 2001)

Tegenliggers. Portretten en ontmoetingen (2001)

Verbroken zwijgen (verhalen, 2002)
Buiten is het maandag (roman, 2003)
Kiezel en traan (gedichten, 2004)
Een jongensoorlog (roman, 2005)
De onzichtbare jongen (roman, 2005)
Hoe van de trap te vallen (jazzverhalen, 2006)
Op slot (roman, 2007)
Het begin van tranen (verhalen, 2008)
De pianoman (roman, 2008) Boekenweekgeschenk 2008
Dwaalwegen (gedichten, 2008)
De rode droom (roman, 2009)
De tweede ruimte (essays, 2010)
Geleende levens (verhalen, 2010)
Kanttekeningen (gedichten, 2010)
De een zijn dood (roman, 2011)
Help mij herinneren (verhalen, 2010)
Voorgoed. Gedichten 1960-2010 (2012)
Onbewaakt ogenblik (roman, 2012)

Verhaal van dhr. A. ter Beek

Zojuist een heleboel over Amsterdam oud-west gelezen en daar heb ik vanaf mijn 3e jaar in 1936 tot ver na de oorlog gewoond in de Antillenstraat.

Daar waren vlakbij de Arubastraat waar ik de kleuterschool bezocht en de Hoofdwegschool waar ik 6 jaar heb doorgebracht.

Van de buurt weet ik natuurlijk nog veel van de winkels.

Ik woonde op de hoek van de Postjeskade en de Antillenstraat. Mijn ouders hadden de (laatste) flat gehuurd, die door de bouwer als "kantoor" gebruikt werd.

Op het grote erkerraam was door de bouwer aan de binnenkant met witkalk de huurprijs gezet, n.l. f. 30,00 per maand.

De ruit was schoongemaakt en de tekst zo goed als als het kon verwijderd van de binnenkant van het glas, maar als het buiten koud was en binnen werd gestookt, verscheen deze tekst weer duidelijk leesbaar door de condens!

Uiteindelijk woei, jaren later, bij een storm het raam in en werd er nieuw glas gezet.

Er waren toch redelijk veel winkels in de buurt.

In de Antillenstraat was tegenover ons huis de sigarenwinkel van Berendsen, na de oorlog gedreven door de heer en mevrouw Van der Spoel;

in de dichte hoek de rijwielstalling en reparatiewerkplaats van Rozendaal, op de hoek van de Van Walbeekstraat de groenteman Kluft, op de "uitspringende hoek" de snuisterijen- winkel van Swaning (door een lichamelijk ongemak liep deze man moeilijk en met zijn hoofd ietwat scheef en werd door iedereen "de stijfnak" genoemd); dan bij de hoek van de Curacaostraat de winkel van kruideniersconcern HAKA, Coöperatie De Samenwerking en op de tegenoverliggende hoek de melkwinkel van de heer De Boer.

Aan het begin van de Van Walbeekstraat om de hoek bij groenteman Kluft was de winkel van drogisterij Voortallen; verder de straat in, bij het kruispunt met de Corantijnstraat, zat een rijwielhandelaar, daar tegenover een slager, op de andere hoek de melkboer Van Driel en op de vierde hoek bakker Poen, aan het eind bij de Postjeskade zat nog een sigarenwinkel.

In de Curacaostraat aan de kant van het Surinameplein zat een kapper, Toering, annex sigarenzaak, en verderop bij de kruising van de Corantijnstraat waren er de VANA, daar tegenover een groentewinkel en dan op de andere hoeken de Corantijnschool en de Montessorischool (daarop stond in de oorlog een sirene), tenslotte in het stukje Corantijnstraat tussen de Curacaostraat en de Van Walbeekstraat zaten nog een drogist, "Jantje van alles" en een handwerkwinkel.

Tenslotte zaten op de hoeken van de Curacaostraat bij het Surinameplein aan de ene kant De Gruyter en aan de andere kant banketbakker Swaving.

Ik heb niet vermeld dat onder mijn ouderlijke flat in de Antillenstraat een kapsalon was gevestigd.

Er waren in de loop der tijd verschillende eigenaren, maar de laatste was volgens mij mevrouw Hofstee, die ook op de benedenetage woonde.

Een en ander om het Antillenstraat-verhaal te completeren!
Vriendelijke groeten,

A. ter Beek

a.terbeek2@chello.nl

Hallo Jaap,

Nog wat geheugen flitsen uit mijn jeugd, geboren in 1938 op de Hoofdweg het stille gedeelte naar het Surinameplein, recht tegenover de Hoofdwegschool.

Indertijd wat het nog een keienweg en hield de stad op bij de Orteliuskade. Het indertijd schaatsen in de polder en ook op de Postjeskade, waar direct na de oorlog gevaren werd met bij elkaar gebonden koekblikken.

Schuin tegenover de kerk was een zwengel pomp waar de eigenaren van de groetenbootjes uit de polder nog hun groenten spoelden.

Wat ik me ook goed voor de geest kan halen is het volgende, dat de oude brug bij de Overtoomsesluis vervangen werd door een nieuwe, en er tijdelijk een noodbrug heeft gelegen, volgens mij is in diezelfde periode de linkerzijde gezien naar de Overtoom bebouwd, in aanzien gelijk met de andere kant.

Op dat moment werd het Surinameplein gereconstrueerd tot een plein en werden de trams op de Hoofdweg dmv een omloopspoor weer in de goede richting gezet.

Volgens mij werd er ook ter gelegenheid van de opening van de brug een kermis gehouden op het Surinameplein, volgens mij maar een keer vanwege een ernstig ongeluk.

Nog wat herinneringen aan de Hoofdweg en omgeving. Volgens mij maar daar ben ik niet geheel zeker van is een gedeelte van de Hoofdweg tussen Surinameplein en Postjeskade gebouwd voor sporters van de Olympische spelen 1928.

Of de woningen zijn te laat gereed gekomen, in ieder geval er hebben nooit sporters in gewoond.

Op de Hoofdweg op de andere hoek van de Hoofdweg bestond indertijd de kruidenier Centra, van de heer Crombosch, volgens mij waren er op dat gedeelte nog minstens 2 rijwielzaken, Roosendaal in eerste instantie in de Arubastraat t/o de kleuterschool, later heeft deze zaak nog zijn plek gevonden aan de oneven zijde van de Hoofdweg richting Postjesweg.

De 2^e fietsenzaak zat bij de winkels op de Hoofdweg waar ook nog een bakker en een groenteman zetelde. En winkel die al jaren bestaat is de sigarenwinkel hoek Hoofdweg Marowijnestraat.

In een vorig stukje schreef ik over de brug Overtoomse sluis, daar was indertijd een landje met een kerk en het bekende badhuis aan de Zocherstraat, waar je vanaf de brug zo kon doorsteken.

In de Zocherstraat lag indertijd nog een omloopspoor van het GVB.

Later is op deze plaats het "Pon" gebouw gekomen met tegen de gevel een hangende, glazen showroom waarin de nieuwste kevers glommen.

tot zover een paar gedachten van Roel Jonker, al jaren weg uit Amsterdam (leuke tijd gehad) nu woonachtig in Bergen.

Uittreksel v.e. verslag van Lodewijk Brunt en Kees Tamboer in „Het Parool” genaamd:

Twee reuzen in een Prachtwijk d.d. 21 sept 2007.

Toen Amsterdam in 1921 de Gemeente Sloten annexeerde, had Sloten een plan om zesduizend arbeiderswoningen te bouwen in de Baarsjespolder.

De grote man was bouwondernemer Heere van der Schaar, eigenaar van de grond. Hij had nog 1 troef. Hij kon goedkoper bouwen dan zijn concurrenten.

Zijn geheim was dat hij hele woningblokken in 1 keer neerzette, volgens een vast stramien, met gewapend beton.

Daar had je geen metselaars bij nodig, en architecten hoefden alleen maar de buitenkant te ontwerpen.

Amsterdam moest met van der Schaar in zee gaan maar het mocht geen knoeiwerk worden.

De gemeente liet een nieuw Plan West opstellen en benoemde een 'Esthetische commissie' van drie wijze mannen om toezicht te houden op de uitvoering.

Van der Schaar kreeg zowat alle architecten van de Amsterdamse school op zijn dak.

Hij haatte hun uitspattingen - met torens, arcades, erkers, balkons, ronde hoeken, gevelsprongen, overdadige portieken, ingewikkelde vensters!!

Ze verminkten zijn plattegronden.

De architecten op hun beurt mopperden dat ze alleen maar baksteentjes tegen Van Der Schaar's beton mochten plakken.

Toch is in West de grootste concentratie van de Amsterdamse School ontstaan.

Strakker en soberder dan in de P. L. Takstraat en de Spaardammerbuurt.

Baarsjesweg

Amsterdam-West, Baarsjesweg met Ambachtschool

Historisch Archief de Baarsjes

Postjeskade - Postjeswetering. Zicht op Augustinuskerk, jaren zeventig

Amsterdam-West, Baarsjesweg met Ambachtschool

Historisch Archief de Baarsjes

Hoofdweg hoek Corantijnstraat eind jaren 30 (links), 1962 (midden) en

Historisch Archief De Baarsjes

Historisch Archief De Baarsjes

Historisch Archief De Baarsjes

Historisch Archief De Baarsjes

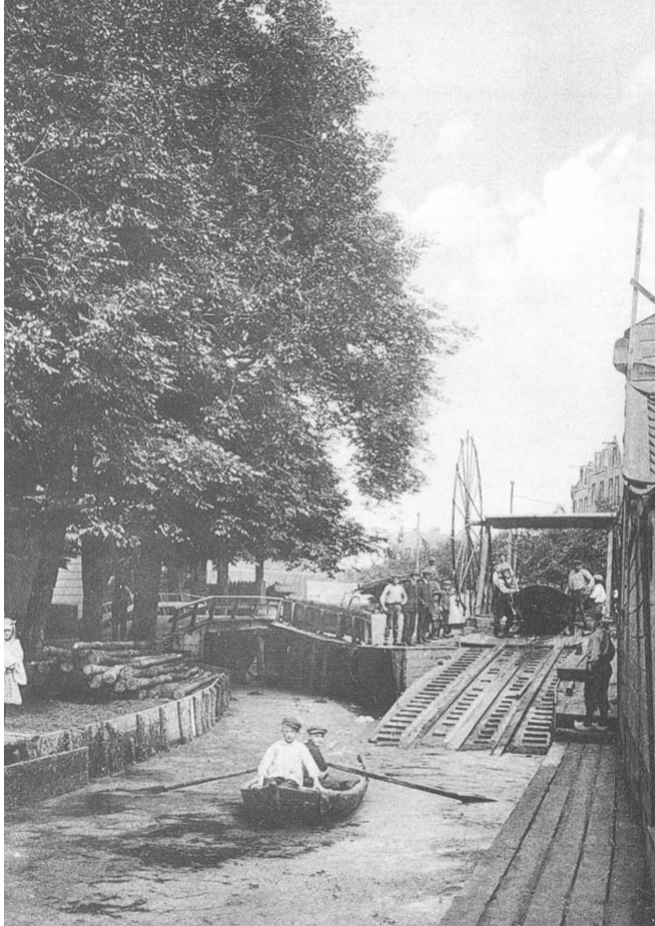
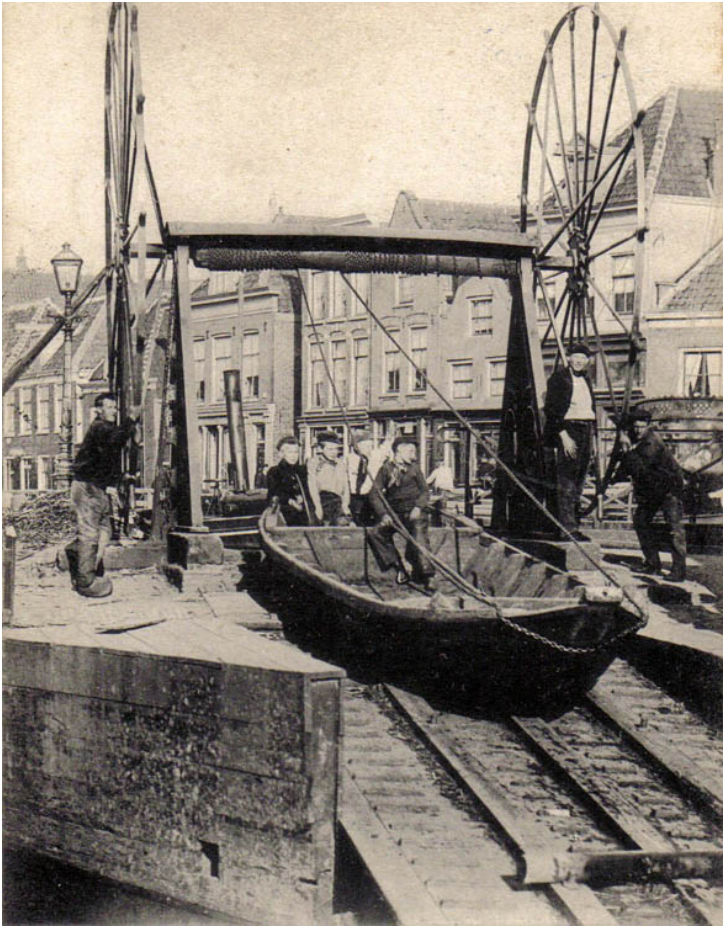
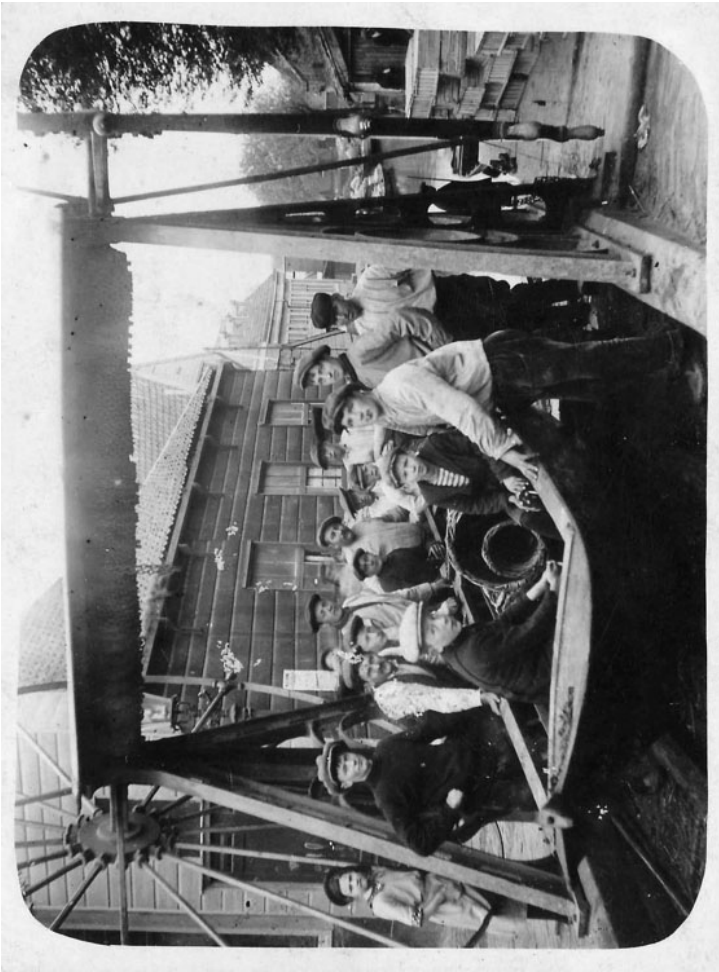

Historisch Archief De Baarsjes
Baarsjeweeg t.h.v. nr. 133, Omstreeks 1890

Baarsjeweeg t.h.v. nr. 133, 1983

Historisch Archief De Baarsjes

SCHOUTEN

**Geschiedenis
van een
buurtwinkel**

1935

**Paramaribostraat 18
1058 VL Amsterdam
tel. 162212**

1985

UITGAVE ter gelegenheid
50 jarig jubileum
GROENTE EN FRUIT SPECIAALZAAK
KEES SCHOUTEN
Paramaribostraat 18
Amsterdam
tel: 162212

VOORWOORD

=====

Een 50-jarig jubileum van een buurtwinkel, in een buurt die zelf ongeveer even oud is, mag gerust een unicum genoemd worden.

In november 1935 startte mijn vader deze winkel: pas getrouwd en in een zeer moeilijke tijd.

Zijn devies is altijd geweest:

KWALITEIT EN DIENSTBAARHEID

Toen ik in 1963 de zaak overnam, is zijn devies het mijne geworden.

Ik wilde het jubileum eens anders vieren dan met een zgn. 'lage prijzenfestival' en zo kwam de gedachte op dit boekje.

Ik hoop met deze uitgave, vol met historische foto's van onze buurt, u een genoegen te doen en ik weet haast wel zeker, dat u er evenveel plezier aan zult beleven als ik zelf.

KEES SCHOUTEN

INLEIDING

=====

Wat zegt een datum?

1935 negentienvijfendertig!

Voor de familie Schouten een bijzonder jaartal, al is het dan niet zo dat er iedere dag aan gedacht wordt. Ze hebben wel wat anders aan hun hoofd.

Een winkel waar iedere dag de handel weer anders is. Het runnen van zo'n zaak is geen kleinigheid en zeker niet in een tijd waar het grootwinkelbedrijf een stevige vinger in de pap heeft.

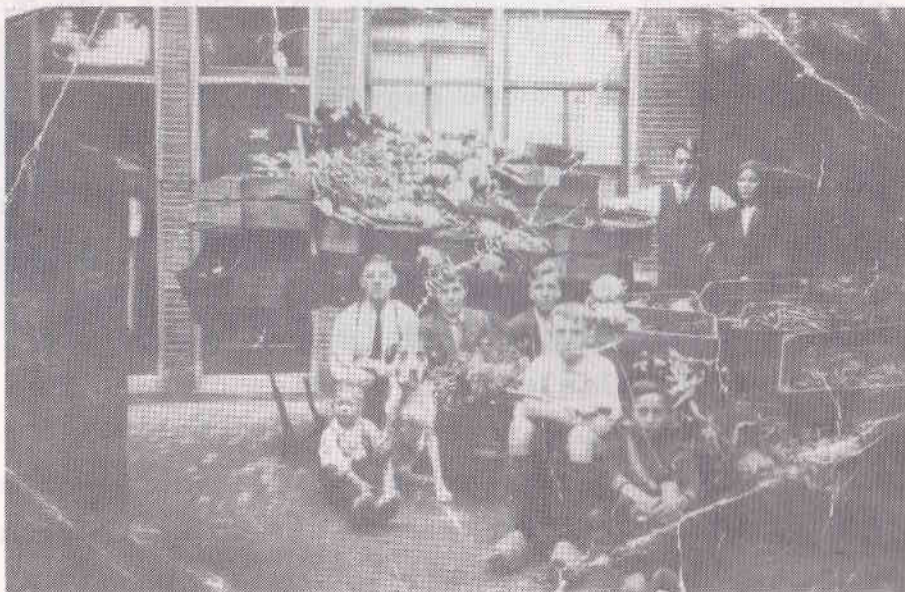
Toen de uitgave van dit boekje gestalte kreeg, kwamen we hele leuke dingen tegen. Oud buurtbewoneer, familieleden en kennissen deden hun mond (en fotoalbum) open. Er kwam heel wat los.

En toen bleek dat de groentewinkel van Schouten één van de oudste winkels is uit de Postjesbuurt, was dat voor mij een extra stimulans om er wat moois van te maken.

Ze zijn het waard, Kees en zijn familie.

Vijftig jaar kwaliteit en dienstbaarheid voor
zijn klanten is niet niks.
Het was voor mij een genoegen dit boekje
te mogen samenstellen.

Simon van Blokland

*Koos Schouten op 17-jarige leeftijd met zijn handel
op de hondekar.*

HOE HET BEGON

KOOS EN MIEN SCHOUTEN 1935

Toen Koos Schouten in 1933 uit Gouda naar Noord-Holland kwam, had hij nooit kunnen vermoeden dat zijn naam na 50 jaar nog een begrip zou zijn, en verbonden aan één van de oudste buurtwinkels uit de Postjesbuurt.

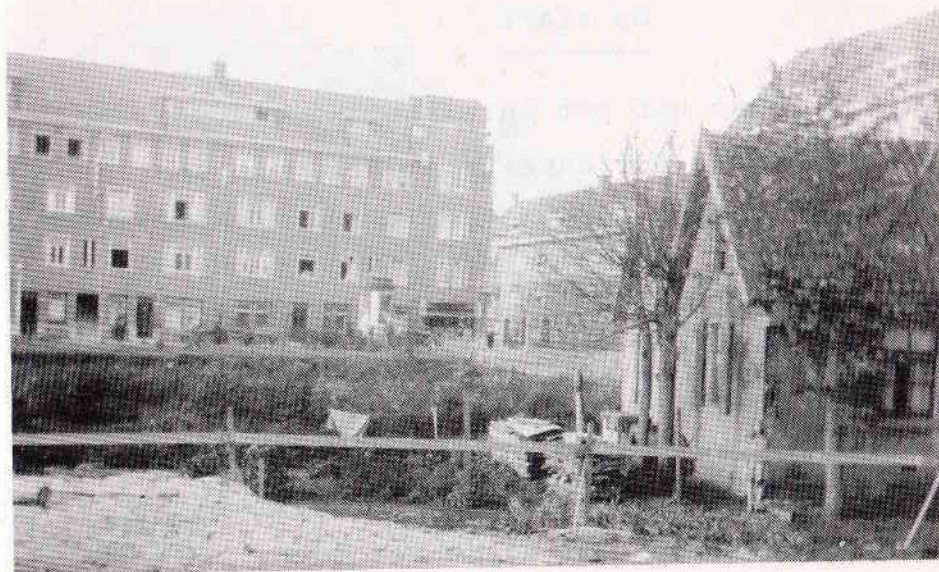
Koos Schouten was letterlijk een groenteboer. Na enkele jaren lagere school zat hij al in het boerenbedrijf.

En u kunt aannemen dat je het vak goed leert als je vanaf je 17e jaar praktisch zelfstandig moet

Er wordt dan met kennis van zaken gesproken. In 1933 werd Schouten ambtenaar bij de C.C.D. (Crisis Controle Dienst) in de IJpolder waar men gretig van zijn kennis gebruik maakte. Ja, Schouten moest wel zekerheid hebben want hij wilde graag trouwen. En als je 29 bent, wil je wel aan de bak. De uitverkorene was Wilhelmina van Ardenne. Voor ons gewoon Mien. De zekerheid was er. Maar er was nog een andere verrassing. Hij kreeg een tip dat er in de Paramaribostraat een winkel te huur stond. Reeds 4 collega's hadden een poging gewaagd, maar zonder succes.

Paramaribostraat (1935)

Paramariboplein onevenzijde met zicht op Arubastraat.

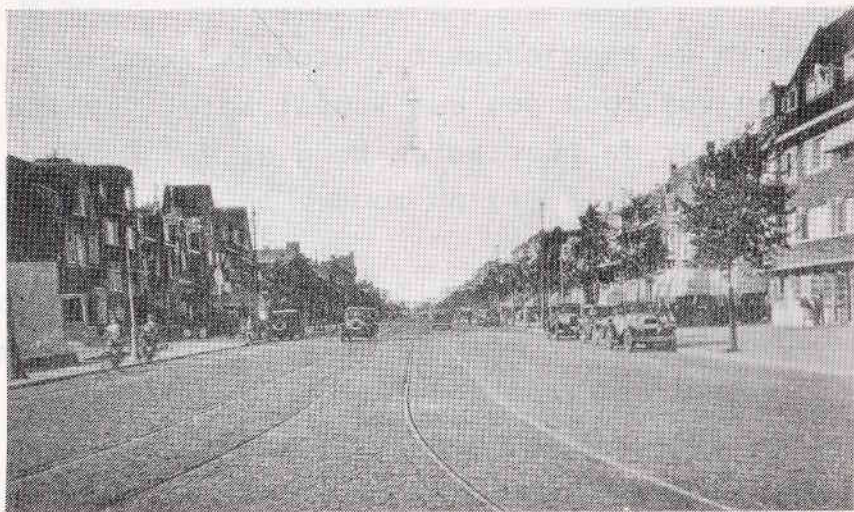
Er waren in de Postjesbuurt 7 groentezaken (de Postjesweg was toen nog een woonstraat). Het was een buurt waar de huurlasten hoog waren. De bewoners waren, zoals wij nu zouden zeggen: 'wat bekakt'.

Er liepen in de buurt zo'n 20 vrije straatventers. Toch had Schouten de moed om met f 800,-- geleend geld in deze onzekerheid te duiken. De man had echter een groot vertrouwen in zijn vakkennis en toekomst. Samen met zijn vrouw opende hij op 28 november 1935 de winkel.

De start

De buurt was net tot ontwikkeling gekomen. De galerij in de Surinamestraat aan onze kant stond er nog niet. Het huidige Rembrandtpark was toen nog de Groenboerenpolder (de groentetuin van Amsterdam). Het Surinameplein nog het vreemde tracé.

De concurrentie voor de buurtwinkels was soms moordend. Er werd een ongeregelde straathandel bedreven door mensen wier inkomen niet al te hoog was, en die dit wilde verhogen. Dit met wisselend succes.

Hoofdweg (1935)

Bonairestraat (1938)

In de beginjaren werd het met centen bij elkaar verdiend. Het was voor de meeste mensen geen vetpot: het uitdelen van margarine, soep in blik en je had, (niet te vergeten) het rijwielplaatje. Wat zei u. DIE GOEDE OUDE TIJD? Men was in die tijd meer op elkaar aangewezen, en meer afhankelijk van elkaar. De komende jaren zouden het leren.

1940 - 1945

De oorlogsjaren zijn voor deze buurt niet gemakkelijk geweest. Echt oorlogsgeweld was er niet: wel een blindganger die op 13 augustus 1940 op het Paramariboplein 22 naar binnen kwam. Deze bom was bestemd voor het Wilhelminagasthuis. De bom kwam langs de schoorsteen vier etage's lager naast de piano terecht. Men sprak van een muzikale bom. Het projectiel werd door de Duitse genie 'deskundig' gedemonteerd. 80% van de ruiten op het plein sneuvelden. Over de kosten werd niet gesproken.

Waar de bom binnen kwam.

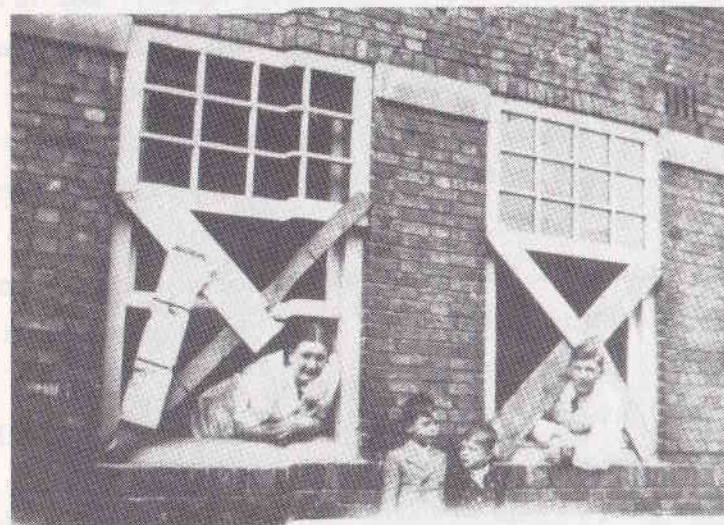

Belangstelling genoeg.

De voedselvoorziening was in het laatste oorlogsjaar erbarmelijk. De ouderen onder ons weten het nog maar al te goed. Er werden voedseltochten ondernomen naar het noorden van onze provincie, en zelfs verder. Maar ze kwamen ook naar de Groenboerenpolder. De buurtwinkels hadden ook de zorg om hun klanten van voedsel te voorzien. Het was een publiek geheim dat Schouten, en ook zijn overbuurman Piet Kraakman de kruidenier, hun hart op de juiste plaats hadden zitten.

De schade wordt hersteld.

De schade bij de familie Kraakman.

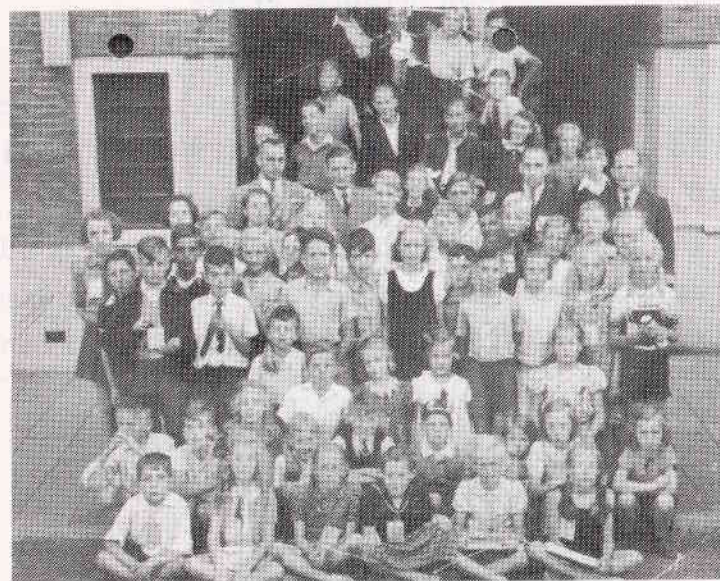

Firma Kraakman in volle bezetting.

In de kamer bij Schouten stond een groot fornuis, dat brandde op alles wat branden kon. Hierop werd door menigeen uit de buurt zijn potje gekookt.

De stadsreiniging werkte ook in het laatste oorlogsjaar niet, zoals meer openbare nutsbedrijven die het moesten laten afweten. Het vuil uit de buurt werd naar het plein getransporteerd, en als een wal om de peperbus (waar nu het transformatorhuisje staat) gedeponneerd.

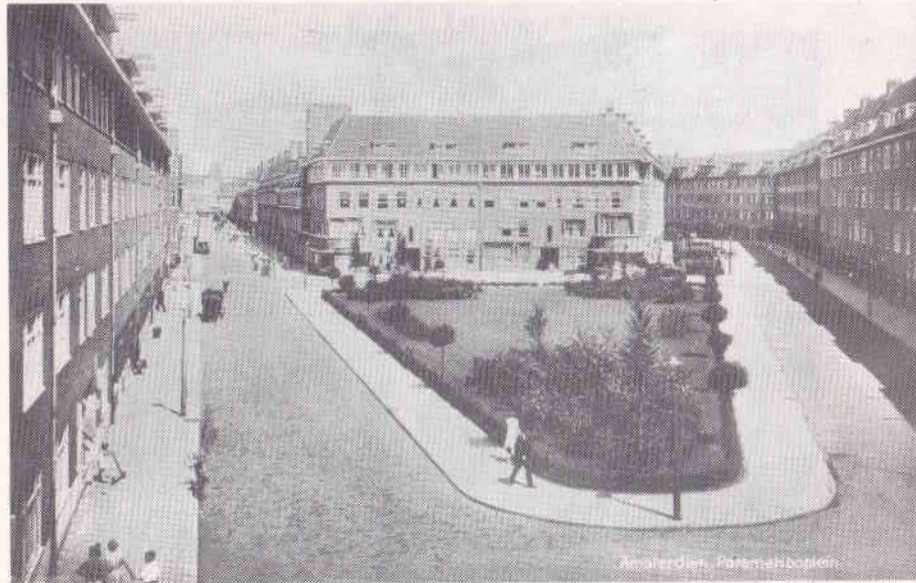
De bevrijding kwam en er werd uitbundig feest gevierd. Schouten was van het toen zo geheten Surinamekwartier, een actief bestuurslid. Wat hier op het plein plaats vond, was uniek in de stad. Van wedstrijden voor kinderen, tot concerten en manifestaties aan toe. De ouderen uit de buurt kunnen zich nog goed de toespraak van Pastoor Esser herinneren waarin hij op scherpe manier de collaboratie aan de kaak stelde. De oorlog was voorbij en de kreet 'Nederland zal herrijzen', lag eenieder op de lippen. De distributiebonnen en stamkaarten werden zo'n jaar of twee na de oorlog opgeheven. De voedselvoorziening kwam weer op gang. Schouten ging opnieuw beginnen.

Kent u ze nog, onze pleiners uit 1945?

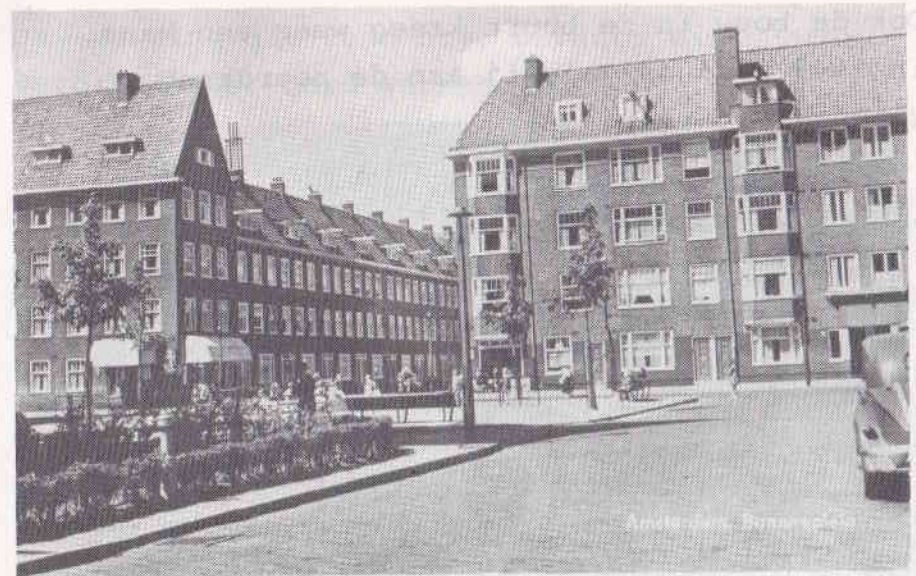
Schillenboer Jan de Boer.

Paramariboplein

Baarsjesweg

Bonaireplein

Curaçaostraat

Anton fungeerde als bediende.

In 1953 kwam Kees bij Pa in dienst als jongste bediende, hij mocht onderaan de ladder beginnen. Inmiddels weten wij dat hij z'n vak geleerd heeft en dat hij met zijn winkel ook nog een sociale functie heeft. Kees verzorgde de uitbrengklanten, dus iedere dag horen en bezorgen. Dit gebeurde op de bakfiets op zo'n 80 adressen. Weer of geen weer. Zelfs één krop sla werd bezorgd. Kees hoefde niet in militaire dienst wegens persoonlijke onmisbaarheid.

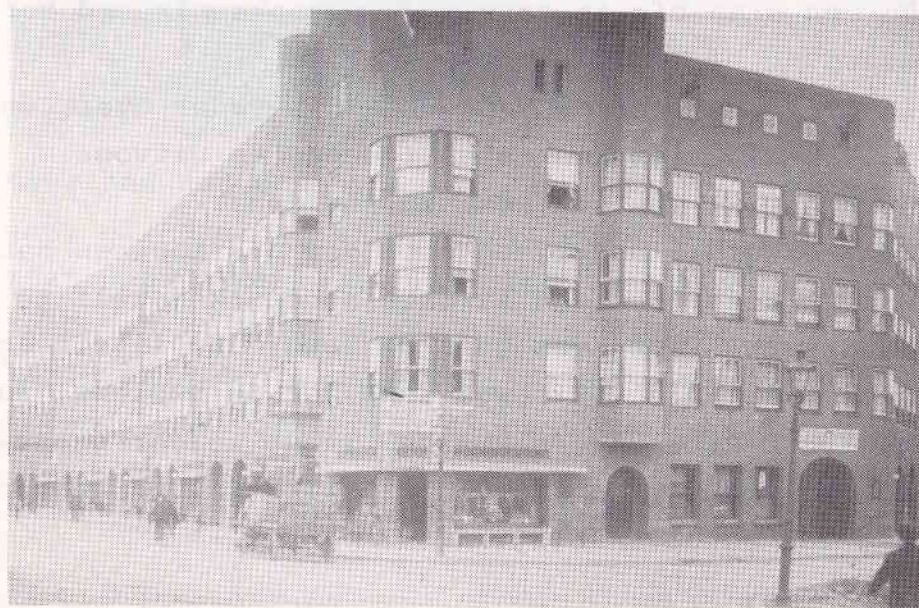
Schouten sukkelde met de maag en had rugklachten. In deze handel komt dat vaker voor. Sjouwen en doordouwen, haastig en onregelmatig eten.

Bonairestraat

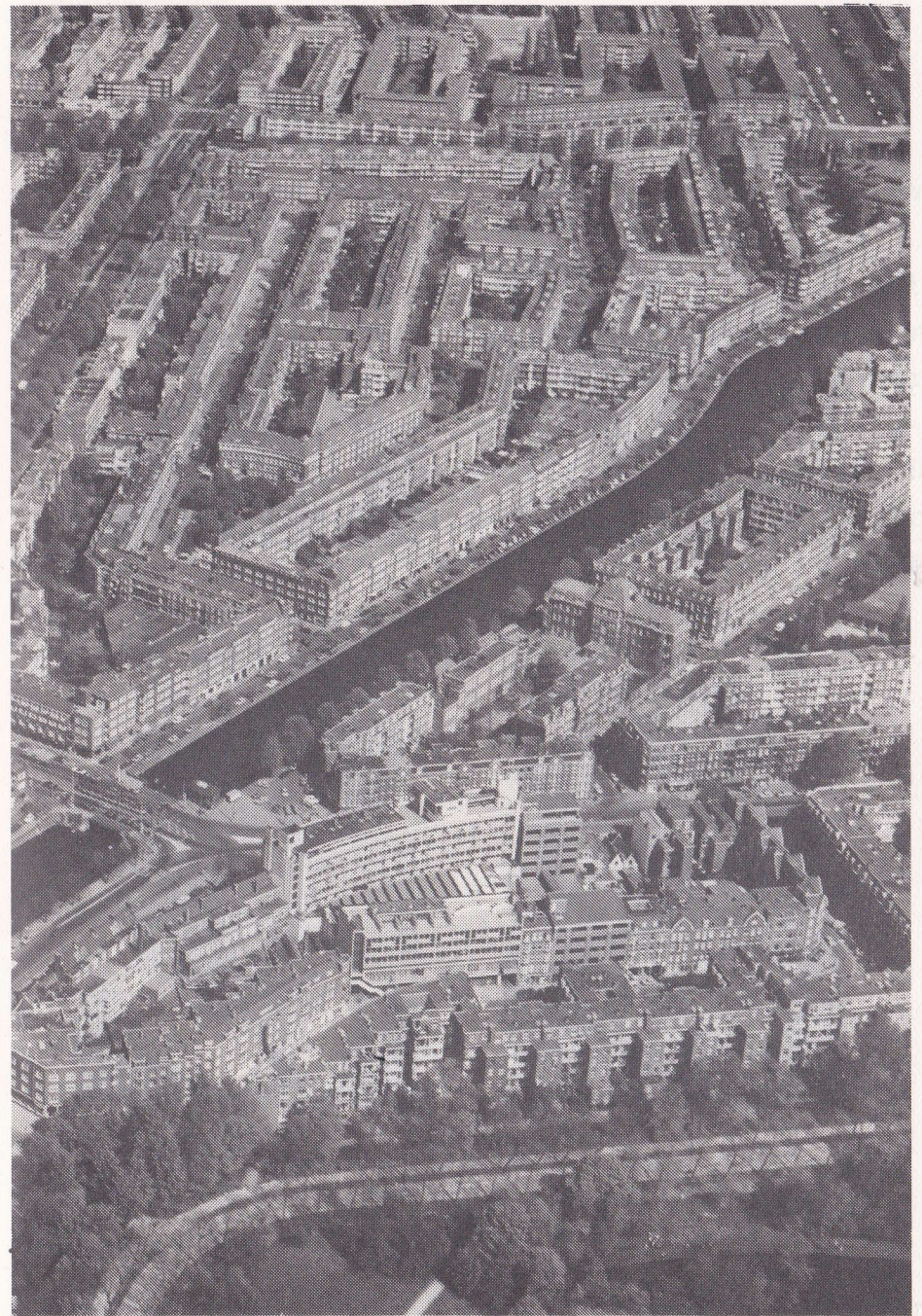
Corantijnstraat

Baarsjesweg, hoek van Rensselaerstraat.

Sloterpolder komt weer tot leven

NIEUW-WEST

Afgelopen zondag werd een nieuwe geïllustreerde uitgave over het leven in de Sloterpolder in de periode van jaren '20 tot de jaren '50 gepresenteerd. 'Met zijn toegankelijke schrijfstijl neemt Kees Schelling de lezer in het boek 'Licht, lucht en leven' mee naar het leven van toen in de polder', zegt Tamar Frankfurter.

Verhalen over het gewone leven in een gebied waar geen wegen waren en waar al het vervoer dus over de talloze sloten en vaarten ging.

Een verhaal over de onderlinge verbondenheid van de polderbewoners, de hechte familieverbanden, de tuinderij en het allesoverheersende geloof. 'Als terugkerend leidmotief ontdekte Schelling in zijn verhalen de vrijheid en de ruimte die de polder bood. Vandaar de titel.'

Waar nu de westelijke tuinsteden liggen, lag vroeger de Sloterpolder, een uniek poldergebied van weilanden, tuinderijen en slootjes aan de rand van Amsterdam, dat alleen over het water te bereiken was. Ruim zestig jaar geleden verdween de

Het gezin Harte op zondag, spelend op en rond het water om het huis.

Foto: archief Cees Harte

polder onder het zand voor de aanleg van Nieuw-West.

In 2016 schreef Schelling in het boek 'Een verloren paradijs' over het leven in deze polder. Sinds het verschijnen van dit boekje bleven de verhalen binnenkomen en toen besloot Schelling een vervolg uit te geven. 'Ook die verhalen mogen niet verloren gaan. Het is toch een uniek stuk geschiedenis uit een verloren paradijs.'

Sommige verhalen spelen zich af tijdens de oorlog. Ben Bakker vertelt

uitvoerig over de overhaal. En zo staat de uitgave vol met vele andere leuke verhalen. Over Arie Gouwerok die in 1915 in de Sloterpolder (op de hoek van de Slotervaart en de Westlandgracht) een scheepswerf begon.

'Licht, lucht en leven' kost 19,95 euro bij onder meer bij Meck & Holt, Tussen Meer 46, Osdorp en Jaspers, Sloterweg 95, Badhoevedorp.

Op www.keesschelling.nl staat meer informatie.

ECHO 05 DEC '18

KERSTBUURTBORREL

Met hapjes, Kerstmarktje en grabbelton

Donderdag 20 december 2018

van 17:30 tot 20:00 uur

Vooraf: duurzame
buurtwandeling,
verzamelen om 15:30

Buurtkamer Corantijn
Corantijnstraat 25
1058 DB Amsterdam

